

Rechtsvordering tot collectief herstel

“Class Actions” in België

3 september 2014

Overzicht

- I. Inleiding - algemene beschouwingen
 1. Aanleiding tot deze presentatie
 2. Wat zijn “class actions”?
 3. Welk nut hebben “class actions”?
- II. De wet van 28 maart 2014
 1. Wie kan vorderen?
 2. Voor welke schade?
 3. Tweesporentraject
 4. Ontvankelijkheidsbeslissing
 5. Procedure
 6. Quid andere procedures en vorderingen?
- III. Besluit

I. Inleiding – algemene beschouwingen

1. Aanleiding tot deze presentatie

- Wet van 28 maart 2014 tot Invoering van Titel 2
“Rechtsvordering tot collectief herstel” in boek XVII
“Bijzondere rechtsprocedures” van het Wetboek Economisch
Recht
- Publicatie in *Belgisch Staatsblad* op 29 april 2014
- Inwerkingtreding op 1 september 2014
- Na jaren discussie krijgt België zijn eigen ‘class action’

2. Wat zijn “class actions”?

- *“A class action is a representative action wherein one or more plaintiffs bring a lawsuit on behalf of themselves and the defined class against one or more defendants.”*
- “Class actions” zijn Amerikaanse variant
- Wet van 28 maart 2014 gebruikt de term “rechtsvordering in collectief herstel”

2. Wat zijn “class actions”?

- 4 kenmerkende eigenschappen (VOET, S.):

Rechtsvordering ingesteld door een vertegenwoordiger

Bij aanvang niet identificeerbare groep

Gemeenschappelijk feitelijke en/of juridische geschilpunten

Resultaat: een voor alle groepsleden bindende uitspraak

3. Welk nut hebben “class actions”?

- Persoonlijk niveau:
 - *Voorbeeld*: Herlaadkaart van 10€ → werkelijkheid 9€
 - Afwegen kosten/baten: 1€ 1000€
 - “**Rational apathy**” : consument kan terecht niet worden verweten geen juridisch risico te willen nemen
- Maatschappelijk niveau:
 - *Voorbeeld*: 1€ x 1.000.000 ex. = 1.000.000€
 - Onrechtmatig verworven voordeel
 - Potentieel marktverstoringend gevolg

3. Welk nut hebben “class actions”?

- Probleem oplossen van “**massaschade**” :
 - “*Grote aantal schadelijders betrokken bij de afwikkeling van een geschil met een schadeveroorzaker (...) waaraan dezelfde of soortgelijke oorzaken ten grondslag liggen.*”
 - “**Strooischade**”: baten wegen niet op tegen kosten
 - Toegang tot (ge)recht optimaliseren
 - Afschrikkende werking (vrees is voldoende)
 - “**Substantiële massaschade**”: baten overstijgen kosten wél
 - Proceseconomisch
 - “*Race to the courthouse*”

*Western Canadian Shopping Centres v. Dutton,
Supreme Court of Canada*

*“(…) Class actions serve judicial economy
(…) Class actions improve access to justice
(…) Class actions serve efficiency and justice by ensuring
that actual and potential wrongdoers do not ignore their
obligations to the public.”*

II. Wet van 28 maart 2014 tot invoeging van Titel 2 “Rechtsvordering tot collectief herstel”

Inwerkingtreding op 1 september 2014

1. Wie kan vorderen? (art. XVII.39)

- “Groepsvertegenwoordiger”
- Hoedanigheid:
 - Vereniging ter verdediging van consumentenbelangen (1°)
 - Rechtspersoonlijkheid
 - Raad van Verbruik of erkend door de minister
 - Andere verenigingen mits voldaan aan (2°):
 - Rechtspersoonlijkheid (min. 3 jaar)
 - Erkend door de minister
 - Maatschappelijk doel
 - De (toekomstige) Federale Ombudsman (3°)
- Ratio: vermijden roekeloze procedures

2. Voor welke schade? (art. XVII.36)

- Enkel B2C-overeenkomsten
 - “Consument” (art. I.1., 2°):
 - *“iedere natuurlijke persoon die handelt voor doeleinden die buiten zijn handels-, bedrijfs-, ambachts- of beroepsactiviteit vallen”*
- Enkel voor specifieke schade uit
 - Inbreuk van contractuele verplichtingen
 - Inbreuk op wetten of Europese verordeningen opgenomen in een lijst in art.XVII.37

2. Voor welke schade? (art. XVII.36)

- Art XVII.37: *“De Europese verordeningen en wetgevingen die worden bedoeld:*
 - *Boek IV – Bescherming van de mededinging*
 - *Boek VI – Marktpraktijken en consumentenbescherming*
 - *Wet van 25 maart 1964 op de geneesmiddelen*
 - *Wet van 9 juli 1971 (...) verkoop van te bouwen of in aanbouw zijnde woningen*
 - *Wet van 25 juni op de landverzekeringsovereenkomst*
 - *Artikel 21, 5°, van het Wetboek van de Inkomstenbelastingen*
 - *Wet van 16 februari 1994 tot regeling van het contract tot reisorganisatie en reisbemiddeling*
 - *(...)*

3. Tweesporetraject

- De procedure kan worden gestart door 2 soorten inleidende verzoekschriften
 - Eenzijdig verzoekschrift van de groepsvertegenwoordiger tegen de onderneming (art. XVII.42, §1)
 - Gezamenlijk verzoekschrift van de groepsvertegenwoordiger en de onderneming met het oog op homologatie van een voorafgaand akkoord (art. XVII.42, §2)
- Maar:
 - Enkel indienen bij ‘een’ rechtbank van Brussel (art. XVII.35)

4. Ontvankelijkheidsbeslissing (art. XVII.42-43)

- Onverminderd de toepassing van artikelen 1034bis en volgende van het Ger.W.
- Rechter gaat na of:
 - Groepsvertegenwoordiger de vereiste hoedanigheid heeft
 - De schade in aanmerking komt
 - Het beroep op een rechtsvordering tot collectief herstel meer “doelmatig” is dan een rechtsvordering van gemeen recht

4. Ontvankelijkheidsbeslissing (art. XVII.42-43)

- Ontvankelijkheidsbeslissing is scharniermoment in procedure:
 - Termijn en modaliteiten voor uitoefening van de “keuzerechten” (art. XVII.43, 7°)
 - Termijn waarin partijen verplicht moeten onderhandelen (art. XVII.43, 8°)
 - Neemt pas aanvang na de termijn in puntje 7°
 - Publicatie in Belgisch Staatsblad en op de website van FOD Economie (art. XVII.43, §3)

4. Ontvankelijkheidsbeslissing (art. XVII.42-43)

- Modaliteiten voor de uitoefening van de “keuzerechten” (art. XVII.38):
 - *“De groep wordt gevormd door het geheel van consumenten die (...) schade hebben geleden als gevolg van een gemeenschappelijke oorzaak (...) en die:*
 - *(...) Niet uitdrukkelijk de wil hebben geuit geen deel uit te maken van de groep [optiesysteem met exclusie, “**opt-out**”]*
 - *(...) Uitdrukkelijk de wil hebben geuit deel uit te maken van de groep [optiesysteem met inclusie, “**opt-in**”]*

4. Ontvankelijkheidsbeslissing (art. XVII.42-43)

- Modaliteiten voor de uitoefening van de “keuzerechten” (art. XVII.38):
 - De rechter kan vrij kiezen
 - Uitzondering: optiesysteem met inclusie in geval van:
 - Niet gewoonlijk in België verblijven
 - Lichamelijke of morele schade
 - De keuze van de consument is onherroepelijk
 - De rechter kan de groep onderverdelen in subcategorieën

5. Verder verloop procedure

- Indien de partijen tijdens onderhandelingsfase tot een akkoord komen:
 - Homologatie door de rechter (art. XVII.49)
 - Bindend voor alle leden van de groep (§9)
 - Geen erkenning van schuld (art. XVII.51)
- Indien de partijen tijdens de onderhandelingsfase **niet** tot een akkoord komen: procedure voortzetten
 - Steeds mogelijk om een eventueel akkoord te homologeren (art. XVII.56)

5. Verder verloop procedure

- Laatste fase in procedure: aanstellen “schadeafwikkelaar” (art. XVII.57)
 - Gekozen uit een lijst opgesteld door de rechtbank
 - Taak: verzekeren correcte uitvoering akkoord of vonnis
- Opstellen voorlopige lijst van de leden van de groep (art. XVII.58)
 - Individuele leden kunnen betwist worden door de groepsvertegenwoordiger of de verweerder

6. Quid andere procedures en vorderingen?

- Art. XVII.67: De rechter beslist, zelfs in geval van strafrechtelijke vordering
 - Lid van groep onverenigbaar met burgerlijke partij
- Art. XVII.69: Wanneer de rechter een rechtsvordering ontvankelijk heeft verklaard
 - Wordt elke individuele rechtsvordering door een lid van de groep zonder voorwerp/onontvankelijk
- Maar: groepslid kan wél buitengerechtelijk geschil beslechten (art. XVII.68)

III. Besluit

- “*Atoombom in de kelder*”
 - Hoe vaak zal het gebruikt worden?
- Quid ‘Amerikaanse toestanden’?
 - Eerder te wijten aan cumulatie met ‘*contingency fees*’ en ‘*punitive damages*’
- Te beperkt toepassingsgebied of juist niet?
- Monopolie groepsvertegenwoordigers
 - Waarom geen *ad hoc* verenigingen?
- Veel zal afhangen van de invulling van de rechter

